

Diákjaink értékteremtő munkája

Környezetgazdagító projektek

Baranyai Zoltánné címzetes igazgató, SZÍN-VONAL Alapfokú Művészeti Iskola, Badacsonytomaj

Absztrakt

Négy város, negyven kistelepülés közel félezer tanulója számára kínál heti négy tanórán alapfokú művészetoktatást a SZÍN-VONAL Alapfokú Művészeti Iskola képzőművészeti ágon, környezet- és kézműves kultúra tanszakon. A cikkben az iskola két projektjét mutatom be.

Iskolánkban arra törekszünk, hogy a tanórák mellett a tanulók érdeklődésére építve olyan szabadidős projekteket is biztosítsunk, ami a világ, a tudomány és művészet aktív felfedező, kísérletező befogadására, a tervező, alkotó cselekvéssel megtámogatott ismeret- és tapasztalatszerzésre több, új, szokatlan lehetőséget biztosít. A problémamegoldások folyamatának megélése az egyéni kifejezés, a kreatív közlés és feladatmegoldás készségének kialakításában óriási jelentőséggel bír.

Nagyon szerencsés olyan kihívások elé állítani a tanulókat, melynek eredménye egy olyan műtárgy, műtárgy együttes létrejötte, amely sok emberhez – felnőtthez, gyermekhez – szól, amelyek segítségével játékosan, élményszerűen jutnak fontos információhoz a használók, és amelynek megvalósításaként nemcsak tanulnak, de elismerésben is részesülnek az alkotó diákok. Ezen célból végzünk évek óta környezetszépítő, értékteremtő tevékenységeket, melyből szeretnék kettőt ismertetni.

Évkerék

Az elsőként bemutatásra kerülő projektünk egy évkerék, forgatható kalendárium, amely segítségével követhetők az évszakok változása, az évszakokhoz, hónapokhoz, hetekhez kötődő mezőgazdasági

1. kép.

munkák és jeles napok rendszere. A játékos tanulási eszközt óvodás gyermekek számára készítettük.

A Gyulafirátóti *Kastélykert Óvoda* modernizálása során merült fel az óvoda vezetésében, hogy jó lenne, ha a hagyományápolás fontossága az épület belső terében is hangsúlyosan megjelenne. Az igényt ismerve fogalmazta meg *Széplaki Nóra* tanárunk a Nemzeti Tehetségprogram pályázati kiírására a tanulási eszköz elkészítésére szóló projektet. A program megvalósításába a veszprémi *Gyulaffy László Általános Iskola* azon 10-14 éves diákjait vontuk be, akik intézményünknek is tanulói. A művészeti iskolások által elkészített közel négy méter magas, dekoratív, figyelemfelkeltő, falra szerelt forgatható játékeszköz megmutatja az évszakokhoz, hónapokhoz kötődő feladatok, szokások összefüggéseit, segíti megismertetni a magyar és sváb jeles napok hagyományait.

A feladatmegoldásba beválogatott tanulók először megismerkedtek az elvégzendő munka kihívásaival, a tervezett játékeszköz lehetséges szerkezetével, a koncentrikus körök alkalmazására épülő információhordozó eszköz összefüggéseket megvilágító, tudásátadó szerepével. A feladatmegoldás szakmai kutatómunkával, modellezéssel indult. Először elkészítették az eszköz kicsinyített makettjét. Ez a kis makett az egész alkotó folyamat során segítette a tanulókat abban, hogy tudják, hogy a megvalósításban hol is tartanak. A tervezett objektum, több koncentrikus körből épül fel. A legkisebb központi kör a Nap. Ehhez társul négy különböző átmérőjű kerék. Mindegyik korong más-más, de egymással összefüggő témakört (időjárás, tevékenységek...) dolgoz fel. A korongokat az év hónapjaihoz igazodva 12 szeletre kellett tagolni, hogy be lehessen mutatni az adott hónap időjárását, mezőgazdasági munkáit, jeles napjait. A Nap mögött elhelyezkedő, tengelyre felfűzött négy korong szeleteinek beforgatásával lehet megjeleníteni az adott napra jellemző ismereteket. A feladatmegoldás során igazi kihívást jelentett a körszelet formában való képszerkesztés, a megfelelő képarány kiválasztása. A legnehezebb, és a legnagyobb tudásanyagot feldolgozó körlap, a jeles napokhoz köthető hagyományok képi megjelenítése igényelte a legtöbb időt és munkát (könyvtári kutatómunka, ismeretszerzés nagyszülőktől, dédszülőktől). A festés befejezését követően lehetett csak összefűzni a nagy, nehéz körlapokat egy csapágyas tengelyre, és az alkotást teljes valójában megtekinteni. Egy 6 méter magas, egybefüggő falfelületre

került a forgó játék úgy, hogy az, az épület homlokzatán végig futó egyetlen üvegtáblával megoldott hatalmas ablakfelületen át teljes egészében látszik az utcáról. Az óvodába járó gyerekek az épületbe érkezést követően beállíthatják rajta az arra a napra megfelelő körszeleteket, azt, hogy milyen az idő, hol tart a természet, hogyan áll a hold, és mely ünnepre várunk. A teljes egészében kézi munkával készült forgó elkészítése során megismertek a tanulók a tervezés-kivitelezés, a fára festés nehézségeivel és szépségével, az emberi alakok, mozdulatok ábrázolási lehetőségeivel, mindemellett tovább bővítették ismereteiket hagyományaikról.

2. kép: A veszprémi diákok festik a forgó kalendáriumot

A forgó kalendárium korszerű festészeti eljárásokkal, fiatalos színhasználattal és formavilággal a mai kor ízlésének megfelelően készült. Arra törekedtünk, hogy az alkotás a gyerekek és szüleik ízlésvilágába, valamint a vadonatúj épület minimalista formavilágába is belesimuljon. A programban résztvevő tanulók minden fázisnak részesei akartak lenni, soha nem hiányoztak. A projekt sikerességét mutatta a falubeliek érdeklődése, a folyamatos pozitív visszajelzések. A játék készítése összekovácsolta a különböző korú embereket, a település lakóit, amit az is jelez, hogy újabb nagyméretű munkát szeretnének tanulóinkkal megvalósítani.

3. kép: A kész mű felszerelés előtt

A projektben részt vevő gyerekek az évkerék készítése közben megismerték dédszüleik hagyományait, megtapasztalták, hogy a hagyományok ápolását modern nyelvezettel is tovább lehet örökíteni. Magas szinten gazdagodott tudásuk a helyi, a népi és az egyetemes kultúráról. Gazdagodott a vizuális kifejezési eszköztáruk (pl. megismerték az időjárás ábrázolásának lehetőségeit, túlléptek a sablonos kék ég, felhők, sarokba rajzolt Napocska ábrázoláson). Megtapasztalták, mennyire fontos a tervezés, képesség váltak terv alapján dolgozni, és megtanultak méretarányosan nagyítani és kicsinyíteni. Megfigyeléseket tettek a természetben, fejlődési stádiumokat állapítottak meg, és dekoratív terveket készítettek.

Tapasztalat

Csodálatos természeti, idegenforgalmi környezetben élünk, ezért különösen bántó, ha ebben a varázslatos élő környezetben vannak olyan mesterséges épített elemek, amely tönkreteszik ezt az idillikus összhatást. A disszonáns elemek meglétének lehet oka emberi hanyagság, de fakadhat anyagi forrás hiányából is. A művészetoktatásban résztvevő tanulóink, és volt diákjaink (15-19 éves fiataljaink) segítségével évek óta ezeket a problémákat kívánjuk erőnkhez mérten orvosolni.

Első ízben *Badacsony* központjában készítettünk egy 90 méteres, a környezet értékeire rámutató kerítés festményt, majd a badacsonytomaji

iskola számára egy több mint 50 méteres (a környezet élővilágát bemutató természetrajzi illusztrációt, falfestmény formájában, ezt követően pedig a környék hagyományait bemutató falfestménnyel díszítettük az intézmény közösségi terét. Az elmúlt évben egy veszprémi iskola összefirkált külső homlokzatát varázsoltuk egyedivé önkéntes munkával. Minden esetben az tapasztaltuk, hogy dekoratív falfestményeink megjelenését követően megszűntek a rongálások és akár 5-10 év távlatában is féltve őrzött értékeké váltak ezek a munkák. Övjük, akik készítették, és akik számára készült.

Idegenforgalmi kalauz

Beiskolázási körzetünkhöz tartozik *Tapolca* város és a környék települései. Ennek a gyönyörű mediterrán jellegű városnak a szívében érthetetlen okból egy közel 30 méter hosszú, 2 méter magas csúf betonkerítés található. A város vezetésének kérésére alakítottuk át a kopott kerítést idegenforgalmi tájékoztató eszközzé. A kerítés kilenc, egyenként három méteres kazettából áll. A két szélső elemet, mely a város nevezetességeit mutatja be a helyi gimnázium tanulói korábban elkészítették, a köztes 7 elemet intézményünk diákjai tervezték, festették meg. A közbülső elemek a várost körülölelő tanúhegyeket ábrázolja.

Mindegyik csoportunk a saját terve alapján kezdte el bemutatni szűkebb hazáját pl. a halápi, csobánci, gulácsi, szigligeti, badacsonyi... hegyek nevezetességeit. A munka megkezdése előtt a csoportok meg egyeztek azokban a paraméterekben (az előtér, háttér vonala, színek, tónusok...), amelyek biztosították, hogy a csoportonkénti munkák egységes összhatásúak legyenek. A festés során pedig harmonizálták a díszítő dekoratív elemeket (átvettek egymástól mintákat, variálták azokat). Alapfokú művészeti iskolás tanulóink a ma már művészeti szak középiskolában járó volt diákjaink vezetésével dolgoztak.

4. kép: A tapolcai betonkerítés festése

Tanáraink feladata a tervezéshez, kivitelezéshez szükséges előzetes tudás biztosítása volt (a szükséges környezeti és vizuális ismeretek (pl. a komponálási, szintani, térábrázolási, síkra-redukálási, átírási, festéstechnikai készségek átadása). Az alkotás kivitelezése során háttérben maradtak. Feladatuk ebben a fázisban csak az volt, hogy figyeljenek arra, hogy a falfestékeket és a festő eszközöket úgy használják a gyerekek, hogy ne tegyenek kárt magukban, hogy az alkotó tevékenységhez minden külső, szükséges tényező (eső- és erős napfény elleni védelem, kellő folyadékbevitel, étkezés, pihenés...) biztosított legyen, hogy a festés lehetősége azok számára is folyamatos legyen, akik időnként nem férnek hozzá a falfelülethez. Csak megjegyzésként említem meg, hogy ezen munkabeosztásnak köszönhetően készült el a fali képpel együtt a város ünnepi „Borhét” rendezvényére a sok színes, dekoratív hulladéktartó.

A város lakói csodálkozva tapasztalták, hogy egy tanár kezében sincs ecset, hogy a 9-11 éves diákok a

15-18 éves diákok irányításával önállóan dolgoznak. Tanítványaink munkája komoly elismerést váltott ki. Nagy média visszhangja volt az eseménynek (TV, újság, honlap). Az új funkcióval ellátott térelem átadásán résztvevő Somogyi Győző Kosuth díjas festőművész azt mondta, hogy tudta, hogy milyen jó a képzésünk, mert már több kiállításunkon ott volt, de hogy ennyire azt, most érzékeli igazán. Azt mondta, hogy ehhez a falhoz fog járni motívumokat és bátorságot gyűjteni. Azt gondoljuk, hogy ennél értékesebb dicséretet nem kaphattunk volna! A célunk tehát megvalósult. A kerítés a fiatal diákok munkája által dekoratív fallá, a város nevezetességeit és a tapolcai medence tanúhelyeit bemutató idegenforgalmi kalauzzá, látványelemmé vált, figyelemfelhívó, idegenforgalmi funkcióval bíró térelemmé nemesült. A tervezett környezetszépítő önkéntes munka az iskola szervezeti életét is jelentősen befolyásolta. További elismertséget, sikerélményt, a jól végzett munka után érzett büszkeség érzését biztosította önmagunk és diákjaink számára.

A tanórán kívüli támogató kihívással járó csoport megoldásra épülő produktumok létrehozása, a közös problémamegoldó programok, a projekt és tematikus napok a személyes készségeket, az egészséges személyiség fejlődését, a személyiség építését, az énhatékonyság erősödését (kitartás, kudarcátűrés, önismeret, önszabályozás, önállóság, felelős gondolkodás, döntésképeség, felelősség vállalás...) eredményezik. A közös ismeretszerzés, a közös cél érdekében történő együttgondolkodás, együtttervezés, a közös alkotó tevékenységek, a csoportos feladat megoldással létrejövő tanulási produktumnak, tanulási eredménynek óriási szerepe van a társas kapcsolatok, a szervezeti kultúra minőségének alakításában (empátia, elfogadás, törődés, konszenzus képesség, együttműködés, az egyéni cél, érdek alárendelése) valamint a környezetfelelős életvitel, a környezet fenntarthatósága érdekében szükséges egészséges személyiség kialakításában.

5. kép: Kifestett kukák a Badacsonyi Borhétre

6. kép: Balatoni tájkép sorozat egy tapolcai kerítésen (részlet)